

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 279/2023-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Ivanom Čurillom, Fabiniho 11, Spišská Nová Ves, proti rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 12Svp 20/2022 zo 7. februára 2023, za účasti obce Žehra a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. apríla 2023 a jej doplnením z 19. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 30 ods. 1 a 4, čl. 46 ods. 1, 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom najvyššieho správneho súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia, ktorým vyhlásil voľby starostu obce Žehra za neplatné. Sťažovateľ navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a uplatňuje si primerané finančné zadost'učinenie 2 000 eur a právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom.
2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a napadnutého rozsudku vyplýva nasledovný stav veci:
3. Dňa 29. októbra 2022 sa uskutočnili voľby do orgánov územnej samosprávy – voľby starostu obce Žehra. Zo zápisnice miestnej volebnej komisie z 29. októbra 2022 vyplýva počet oprávnených voličov 1471, z ktorých sa hlasovania zúčastnilo 1024 voličov, z toho 985 platných hlasovacích lístkov. Za starostu obce Žehra kandidovali 4 kandidáti, sťažovateľ ([REDAKOVANÉ]) bol kandidátom s poradovým číslom 3, získal 462 platných hlasov, teda najvyšší počet. Žalobca v napadnutom konaní najvyššieho správneho súdu ([REDAKOVANÉ]) kandidoval pod poradovým číslom 4 a získal 429 platných hlasov.
4. Neúspešný kandidát s druhým najvyšším počtom získaných hlasov [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“) podal 10. novembra 2022 správnu žalobu o preskúmanie ústavnosti a zákonnosti volieb

podľa § 312a Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“), v ktorej napadol voľby starostu obce ako celok v oboch určených volebných obvodoch a namietal, i) že mnohým voličom nachádzajúcim sa pred volebnou miestnosťou nebolo umožnené využiť svoje volebné právo vo volebnom okrsku č. 2 napriek predĺženiu volieb do 22.30 h, ii) niektorí členovia volebných komisií odmietli podpísať zápisnicu o priebehu volieb, pretože niektorí voliči (žalobca uviedol [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]) sa nezúčastnili osobne volieb (ani neboli prítomní na území Slovenska) a iné osoby volili s ich občianskym preukazom, iii) za voľbu sťažovateľa – kandidáta č. 3 mali byť voliči odmenení finančnou sumou, iv) pred voľbami bola nahlásená strata väčšieho počtu občianskych preukazov na Obvodnom oddelení Policajného zboru Spišské Vlachy, a tak sa volilo na základe potvrdenia polície, ktoré neobsahuje fotografiu a nie je možné takéto osoby stotožniť, v) dochádzalo k úprave hlasovacích lístkov už vopred pred vstupom do volebných miestností a vynášaním prázdnych hlasovacích lístkov, vi) voľby do prenosnej urny v Domove sociálnych služieb Domovina sa realizovali napriek tomu, že nebol dodržaný postup o predchádzajúcom požiadaní o umožnenie takejto voľby, spochybnil aj krúžkovanie voličmi v domove sociálnych služieb, vii) žalobca tiež tvrdil, že s počtom hlasovacích lístkov sa manipulovalo a lístky boli zneplatnené dodatočnou úpravou.

5.1. Po vykonaní rozsiahleho dokazovania najvyšší správny súd napadnutým rozsudkom vyhlásil napadnuté voľby starostu obce za neplatné podľa § 312j ods. 2 SSP. Najvyšší správny súd 13. decembra 2022 overil volebnú dokumentáciu, z ktorej vyplýva, že zápisnicu o priebehu volieb v okrskovej komisii č. 1 podpísali všetci členovia okrskovej volebnej komisie a zápisnicu z okrsku č. 2 nepodpísali 4 členovia komisie ([REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]) bez uvedenia dôvodu. Vo volebnej dokumentácii sa nachádzalo 238 prázdnych obálok, obálky s nevybratými platnými hlasovacími lístkami pre kandidáta č. 1 v počte 1 kus, pre kandidáta s č. 4 (žalobca) 1 kus, pre kandidáta č. 2 v počte 1 kus a pre kandidáta č. 3 – sťažovateľa v počte 4 kusy, ako aj obálky s nevybratými neplatnými hlasovacími lístkami v počte 17 kusov. Spolu bolo napočítaných obálok 1037 a neplatných hlasov 27. Najvyšší správny súd tak ustálil počet platných hlasov pre žalobcu 432 a pre sťažovateľa 465, žiadna zo zápisníc ani žiaden zoznam voličov neobsahovali nezrovnalosti. Poverená sudkyňa spravodajkyňa uskutočnila 11. januára 2023 výsluch 12 svedkov. Po vyjadrení účastníkov konania k vykonanému dokazovaniu výsluchom svedkov najvyšší správny súd uskutočnil 1. februára 2023 výsluch ďalších 3 svedkov. Na tento boli predvolaní žalobca a sťažovateľ so svojimi právnymi zástupcami, sťažovateľ ani jeho právny zástupca sa nedostavili ani nenavrhli vypočutie ďalších svedkov.

5.2. Najvyšší správny súd s poukazom na prechod kompetencie na najvyšší správny súd od 1. augusta 2021 vychádzal zo skoršej judikatúry ústavného súdu a konštatoval, že zistené okolnosti napadnutých volieb starostu obce Žehra predstavujú také porušenia ústavy a zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“), ktorých rozsah a intenzita mohli podstatným spôsobom reálne ovplyvniť výsledok volieb.

5.3. Z vykonaného dokazovania považoval najvyšší správny súd za preukázané, že námietka o znemožnení účasti na voľbách niektorým voličom v čase medzi 21.30 h a 22.30 h (porušenie § 28 zákona o voľbách) sa v konaní nepreukázala, išlo o tvrdenie, ktoré vyvracali výpovede niektorých svedkov, v tejto časti preto žalobca neuniesol dôkazné bremeno.

5.4. Ako nedôvodnú vyhodnotil najvyšší súd aj námietku voľby [REDAKOVANÉ] v zastúpení, pretože takýto volič nie je uvedený vo volebnom zozname a má trvalý pobyt v inej obci (Spišské Vlachy). Vo vzťahu k ďalším voličom, ktoré sa podľa tvrdenia žalobcu na voľbách nezúčastnili osobne a ich volebné právo vykonali iné osoby, najvyšší správny súd uviedol, že z vykonaného dokazovania výsluchom svedkov vyplýva, že táto je opodstatnená. Osobná účasť viacerých voličov bola relevantným a dostatočným spôsobom spochybnená (svedkovia priznali výkon volebného práva za svojich príbuzných v počte asi 30-krát, voliči neboli dostatočne identifikovateľní pre stratu občianskych preukazov a prekrytie tváre šálmi a rúškami). Samotný výkon volebného práva a postup volebnej komisie pri zabezpečovaní hlasovania bol preto v zásadnom rozpore s čl. 30 ods. 3 a čl. 31 ústavy a § 24 ods. 1 a 2 volebného zákona, pričom išlo o hrubé a opakované porušenia označených ustanovení. Hlasovaním iných osôb namiesto voličov, ktorí sa volieb vôbec nezúčastnili, pričom tento postup bol uplatňovaný v celom priebehu volieb s účinkami pre celý volebný obvod, došlo k porušeniu samotnej podstaty volebného práva a postupu, ktorý bol spôsobilý nežiaduco ovplyvniť konečný výsledok volieb, čo považoval najvyšší správny súd za rozhodujúcu vadu volebného procesu s nekvantifikovateľným dopadom na výsledky.

5.5. Z vykonaného dokazovania vyplynulo aj to, že sťažovateľ v predvolebnom období niekoľkým voličom zaplatil letenky z Veľkej Británie, aby sa mohli zúčastniť na voľbách. K tomu najvyšší správny súd uviedol, že nemôže tieto udalosti preukázateľne považovať za „kupovanie hlasov“, napriek tomu, že ide o nezvyčajnú skutočnosť. K voľbe do prenosnej volebnej schránky (96 oprávnených voličov, nie všetci využili oprávnenie voliť, pozn.) najvyšší správny súd uviedol, že zápisnica o priebehu volieb ani zoznam voličov v tejto inštitúcii nevykazoval nedostatky.

5.6. Najvyšší správny súd ďalej uviedol, že okrsková volebná komisia je povinná zabezpečiť riadny priebeh volieb a v prípade pochybností všetky podstatné okolnosti uviesť v zápisnici o priebehu a výsledku volieb. Nepodpísanie zápisnice nemá vplyv na jej platnosť. K námietke nepodpísania zápisnice všetkými členmi komisie pre 2. okrskok najvyšší správny súd uviedol, že bolo preukázané, že 4 členovia odmietli zápisnicu podpísať, a uvedenie dôvodov jej nepodpísania je na dobrovoľnom uvážení člena komisie, čo nemá vplyv na jej platnosť. Túto námietku preto považoval za nedôvodnú.

5.7. Dokazovaním bolo zistené, že minimálne v jednom prípade (volička [REDAKOVANÉ] priniesla do volebnej miestnosti obálku s hlasovacími lístkami) preukázateľne došlo k prerušeniu hlasovania, čo malo byť obsiahnuté v zápisnici. Následné konanie komisie ani posúdenie platnosti dotknutých hlasovacích lístkov najvyšší správny súd nemohol ustáliť pre zásadné rozpory vo výpovediach svedkov. O prípadných nezákonnostiach tvrdených členmi volebných komisií (opakované volenie, manipulácia s hlasovacími lístkami v súvislosti s prenosnou urnou, pozn.) neboli spísané poznámky v zápisnici ani podané trestné oznámenia, čo spôsobilo dôkaznú núdzu. V sčítaní hlasovacích lístkov najvyšší správny súd zistil pochybenia, zistené rozdiely však neboli v takom počte, aby boli spôsobilé zmeniť výsledky volieb.

II.

Sťažostná argumentácia

6. Proti napadnutému rozsudku najvyššieho správneho súdu sťažovateľ podal túto ústavnú sťažnosť, ktorou namieta najmä nesprávnosť hodnotenia vykonaných dôkazov a nedostatok príležitosti

vyjadriť sa vykonaným výsluchom. Sťažovateľ namieta, že sa len jeden deň pred vyhlásením rozsudku dozvedel o vykonanom výsluchu (1. februára 2023) svedkov, ktorí neboli stranami navrhnutí, boli zabezpečení žalobcom a na ich nepravdivých výpovediach najvyšší správny súd založil svoje rozhodnutie, nesprávne vyhodnotil dôkazy v rozpore so skôr vykonanými výsluchmi. V tejto súvislosti sťažovateľ podal aj trestné oznámenie. Sťažovateľ namieta porušenie práva na spravodlivý proces tým, že nebol zriadený elektronický spis a nemohol doň preto nahliadať. Doplnením ústavnej sťažnosti z 19. mája 2023 sťažovateľ tiež namietal porušenie rovnosti strán v konaní, ktorú vzhliadol v tom, že najvyšší správny súd mu nedoručil návrhy protistrany na doplnenie dokazovania z 26. a 31. januára 2023, v dôsledku čoho sa sťažovateľ ani jeho právny zástupca nedostavili na pojednávanie konané 1. februára 2023. Vo vzťahu k výsluchu svedkov, ktorí boli zabezpečení žalobcom, preto sťažovateľ namieta, že nemal príležitosť vyvrátiť ich nepravdivé svedectvá. Nesúhlasí s hodnotením svedeckých výpovedí zo strany súdu. Sťažovateľ ďalej poukázal na to, že sám najvyšší správny súd skonštatoval, že nie je možné kvantifikovať volebnú vadu, a napriek tomu vyhlásil voľby za neplatné v rozpore s judikatúrou ústavného súdu, pretože rozdiel hlasov medzi prvým a druhým kandidátom bol 33 hlasov a svedeckými výpoveďami preukázané marenie volieb sa týka len 3 hlasov. V závere si sťažovateľ uplatnil primerané finančné zadost'učinenie v sume 130 000 eur, ktoré má predstavovať jeho funkčný plat starostu za celé volebné obdobie.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Po realizácii reformy a prechodu kompetencie rozhodovať o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy na najvyšší správny súd posudzovanie zákonnosti a ústavnosti volieb už nie je samostatným predmetom konania na ústavnom súde. Jeho oprávnenie preskúmať rozhodnutie najvyššieho správneho súdu v tejto veci je limitované petitom ústavnej sťažnosti a sústreď sa len na ústavnú akceptovateľnosť účinkov napadnutého rozhodnutia na subjektívne práva sťažovateľa v ním stanovenom rozsahu a zo sťažnosťou stanovených dôvodov.

8. V zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu vo volebných veciach nie každé zistené porušenie volebných predpisov má za následok nevyhnutnosť vyhlásenia neplatnosti volieb súdom. Zmenu alebo zrušenie vyhláseného výsledku volieb súdnym rozhodnutím je potrebné považovať až za *ultima ratio* prostriedok nápravy ústavne neudržateľných porušení zákona v procese výkonu volieb, ktoré reálne mohli ovplyvniť výsledok volieb. Preto aj odôvodnenie rozhodnutia najvyššieho správneho súdu vo volebných veciach musí vykazovať vysokú mieru presvedčivosti vo vzťahu k úvahám o konkrétnom dopade a vplyve zistených pochybení na už vyhlásený výsledok volieb. Uvedené aspekty a ústavná akceptovateľnosť ich prípadného presahu do subjektívnych práv sťažovateľa sú predmetom prieskumu ústavného súdu aj v tomto konaní.

9. Sťažovateľove námietky smerujú najmä k hodnoteniu vykonaných dôkazov – výsluchu svedkov. Hodnotenie dôkazov v ich vzájomnej súvislosti patrí súdu, ktorý dokazovanie bezprostredne vykonal. Ústavný súd nemá oprávnenie prehodnocovať alebo nahrádzať hodnotenie vykonaných dôkazov vykonané najvyšším správnym súdom. Hodnotenie dôkazov podľa vôle sťažovateľa netvorí súčasť jeho práva na súdnu ochranu alebo spravodlivý proces.

10. K námietke odňatia možnosti sa k vykonaným výsluchom vyjadriť je nutné konštatovať, že nie je pravdivá. Sťažovateľ a jeho právny zástupca boli vopred oboznámený s nariadením pojednávania, boli naň riadne predvolaní. Najvyšší správny súd im teda vytvoril priestor na vyjadrenie sa k vykonávaným dôkazom a naplnil požiadavku kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní účastníkov konania. Sťažovateľ a jeho právny zástupca sa na pojednávanie nedostavili z vlastnej vôle, čím sa sami vzdali svojho procesného oprávnenia na prítomnosť pri vykonávaní dôkazov a na reakciu na ne. Ústavný súd prihliadol na osobitnú povahu konania o nezákonnosti a neústavnosti volieb, ktorá okrem iného spočíva aj v určení zákonných lehôt na podanie žaloby, ako aj trvania konania ako celku počítaných v dňoch. Vzhľadom na to, je požiadavka kontradiktórnosti konania limitovaná zásadou koncentrácie a zákonnou dĺžkou konania, je úlohou najvyššieho správneho súdu zorganizovať svoj procesný postup tak, aby obe uvedené požiadavky boli rozumne naplnené. Ak teda najvyšší správny súd nezriadil elektronický spis a nepreposielal ďalšie doplnenia návrhu na vykonanie dokazovania protistrane, pretože boli doručené súdu v časovej tiesni pred realizáciou už nariadeného pojednávania, na ktoré bol sťažovateľ riadne predvolaný, ústavný súd považuje takýto postup za také procesné pochybenie, ktoré nedosahuje ústavne relevantnú intenzitu s poukazom na už uvedené osobitosti tohto typu konania a vytvorenie možnosti pre sťažovateľa uplatňovať svoje práva na pojednávaní.

11. Sťažovateľ vzhliadol rozpor napadnutého rozsudku s judikatúrou ústavného súdu v tom, že počet spochybnených hlasov bol len 3 a rozdiel platných hlasov pre sťažovateľa a žalobcu 33, čo teda nemohlo mať vplyv na výsledok volieb. Najvyšší správny súd v odôvodnení napadnutého rozsudku považoval za najzávažnejšiu vadu volebného procesu preukázané opakované volenie tými istými osobami aj za ich rodinných príslušníkov a nemožnosť identifikácie voličov z dôvodu prekrytia tváre šálmi a rúškami najmä v spojení so stratou občianskych preukazov. Uvedené zistenia sa netýkali len troch osôb, ale z vykonaných svedeckých výpovedí vyplynulo, že takýchto prípadov bolo podstatne viac, nebolo však možné presne kvantifikovať počet. Ide o porušenie priamosti a tajnosti volieb, čo najvyšší správny súd vyhodnotil ako závažnú volebnú vadu, ktorá indikuje nevyhnutnosť zopakovania volieb za splnenia zákonných podmienok. Po oboznámení sa ústavného súdu s napadnutým rozsudkom a zápisnicou o priebehu a výsledku volieb ústavný súd nepovažuje takéto hodnotenie najvyššieho správneho súdu za excesívne z hľadiska správnosti ani odôvodnenosti tejto časti rozsudku.

12. Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatuje, že medzi napadnutým rozsudkom a namietaným porušením základných práv sťažovateľa neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohla ústavný súd viesť k záveru o porušení uvedených práv sťažovateľa. Preto ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. mája 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu